

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐI SZALLÁS:

belső farkasutczában 81 szám alatt.

Megjelen e lap hetenkint négyszer u. m. vasárnap, kedden, csütörtökön és szombaton.
Ara évnegyedre 3 ft. o. 6. Hirdetési ár: négyhasábas sorért először 7 kr., második-szor 6 kr., harmadszor 5 kr. Hirdetési díj: s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, február 14-kén 1862.

(D) Apránként kezd lelepleződni azon meglehetősen előszámítással felállított terv, mely a szász nemzet hetes bizottmányát, s a követutasítás jogával az universitas irányára befolyó szász városokat Erdély territorialis felosztására vezette; és valóban ha egy legutóbbi idevonatkozó adatnak hitelt adhatunk, nagyon is jól hozzávetettünk mult csütörtöki számunkban, midőn azt reméltük a szász generositástól, hogy a fundus regius több jogosult népeit Orláttal Szelistye néhány falvaival és a Hétfaluval fognak körül-belől kielégíteni.

A mint látszik, ezen területi terv a világért sem arra van irányozva, hogy tán valamely a municipális jognál még magasabb jogot kölcsönözzön; sőt ha elemezzük, ezen terv sokkal inkább megszerítaná a nemzetiségek jogait, mint a magyar eszmék szerint a jogegyenlőség elméletéhez alakított municipium.

Ezen területi terv a világért sem több, mint a municipiumoknak némi részbeni új felosztása, és a többség nemzetiségi bélyegének ezen municipiumokra ráosztása; s a mint mindjárt látni fogjuk, ha ezen program nem nagyon kedvezőtlen a magyarokra nézve, de szász atyáinknak valódi oroszlányrészt juttat, míg a románok aligha táncolni fognak örömeikben azon nagy szerencseért, hogy territoriummal bírnak, miután oly municipális jog jut ezáltal nekik, a melyet mostani vegyes municipiumainkba való jogszerű befolyások előnye hasonlíthatlanul felülmul.

A „Gazetta Transilvaniei“ idei 8-dik számában megfogta Noé azon galambját, melynek szájába Szebenben a béke olajágát festették, s mely a mint a „Gazetta“ értesítéséből kivehetjük, előbb a Szeben-vízitől felrepült a Duna eredete felé, s ott bemutatva magát szállt megint vissza Hermann öt városának falai közé, hol kitöltötték, kisütötték, s a hetes bizottmány hat tagja a tiszteletreméltó universitas elé kitalálta.

Azon kedélyes és humoros előadás, melylyel a „Gazetta“ ezen territoriale planumot kíséri, arra mutat, hogy ez a galambposta aligha meghozta közenk a béke olajágát; és részünkről olyan „fia disznója, apja szalonája“ féle boldogságát ismernők föl a román nationak, ha ily territorialis felosztásnak örvideni képes lehetne akkor, midőn Erdélyben, az egy székely földet kivéve, e nemzetiség számszerint csaknem mindenütt ha túlsúlyban nincsen is, a többi nemzetiségtől igen messze nem áll; s a

részben állása szintoly kedvező a fundus regiuson, mint a magyar vármegyék nagy részében.

De a számok legjobban kimutatják azt, a mi-ből aztán lehet észlelni, hogy Erdélyben egy nemzetiségi külön territoriumot kiszakítani teljes lehetlenség egyebütt, mint csak a székelyföldön, s egy pár vármegyében, hol az oláhok abszolút többségben vannak.

Az alább irt táblázat maga a territorialis felosztási terv, s ez maga a legerősebb argumentum arra, hogy Erdélyben territorialis felosztás nem lehet. Im itt van a „Gazetta“ által közreadott táblázat:

Erdélyi nemzeti közigazgatási területeinek táblázata.

sort-szám	területek	lakók száma	ro-mán	ma-gyar	né-met	más nemz.
A) Román terület.						
1	Dévai kerület	83,550	88	4	—	8
2	Hátszeg	57,330	92	4	—	4
3	Szászváros	53,566	89	3	2	7
4	Fehérvár	70,500	78	7	1	13
5	Abud	69,600	90	4	—	6
6	Szelestye	14,030	95	—	—	5
7	Fogaras (itt a lakók száma hibás)	0,770	90	4	—	6
8	Görgény	41,600	70	18	3	9
9	Naszód	57,000	92	2	—	6
10	Lápos	33,800	83	7	—	10
11	Hidalmás	50,000	90	4	—	6
12	Mócs	76,600	75	14	—	11

B) Magyar megyék (új alakban.)						
1	Dézsmező	36,000	67	24	—	9
2	Szamosújvár	56,200	64	22	—	14
3	Kolozsa	50,800	54	36	1	9
4	Hunyad	32,000	73	22	—	5
5	Torda	44,200	62	27	—	11
6	Enyed	93,800	63	27	—	10

C) Székely terület.						
1	Maroszlók	116,600	25	65	—	10
2	Gyergyó	38,000	29	63	—	8
3	Csik	55,400	7	87	—	6
4	Kézdi	65,500	10	87	—	3
5	Seps	78,500	30	62	—	8
6	Udvarhely	60,800	8	89	—	3

D) Szász székek.						
1	Sz.-szebes	23,199	46	1	45	8
2	Szeben	44,755	31	2	56	11
3	Sejk	20,380	42	4	44	10
4	Medgyes	39,235	37	5	48	10
5	Szegvár	29,813	23	3	60	15
6	Agota	11,814	30	1	60	9
7	N.-Sink	12,300	33	—	55	11
8	Köhalom	24,535	32	6	51	11
9	Brassó	54,622	33	7	48	12
10	Sz.-Rögen	24,105	17	14	60	9
11	Besztercze	30,791	18	3	69	10

Mi a fönnebbi táblázat statistikai adatainak hitelessége mellett legkevésbé sem kezeskedünk, sőt Kolb s mások, kik a hivatalos összeírások szerint dolgoztak, a székely-magyar létszámot kedvezőb-

ben mutatják ki, mint a fönnebbi táblázat. Közbevetőleg megjegyezzük a székely területre nézve, hogy ottan a románok nagyobb része, mint zsellér lakik székely állodumokon, s csak egyéni jog terén jöhet számításba. A fönnebbi kimutatást azonban, mint hypothesisist elfogadva, okoskodjunk az élénk adott számokból. A „Gazetta“ számbavétele szerint ezen számokból esik:

A románokra	1,089,854 lélek.
A székely s magyarokra	527,323 „
A német és szászokra	202,106 „
Más nemzetiségekre	100,935 „

Ezen területi felosztás szerint tehát a szászok részére kiszakítandó terület 422,370 lélekszámból állván, a szász nemzet absorbeálna magához, legnagyobb részint a románokból, éppen alterum tantumot; területe állana két akkora népességből mint a germán népesség. Így a román terület 731,446 lelket foglalván magában, azon szerencseért, hogy ő külön román terület lehessen, feláldozna, egy millió népességből kétszáz ezret a szász területnek, százezeret a magyar-székely területnek. És így igen szép testvéri osztály lenne a magyar s germán elem közt is: t. i. osztály alá esik 300,000 román; ebből a kétszáz ezerre menő germán elem magához commassál kétszáz ezer román, s odaenged a szinte hatszáz ezer magyarnak száz ezer román. Tehát kivagunk mi magyarok is szépen állítva, ha is nem éppen oly szépen, mint a románok.

Azon felül jól ismerjük, hogy alkotmányos szerkezetünk szerint a municipális jog mily fontos, s a municipiumok száma mint erősíti befolyásunkat az ország ügyeire. Lássuk tehát e részben a szász program igazságtételét.

A kétszáz ezer lélekre menő szásznak van tizenegy municipiuma.

A hasonló számra menő megyei magyarságnak hat municipiuma.

És a szászoknál kétszer több székelységnek szintén csak hat municipiuma.

A szászoknál ötszörte nagyobb román népnek tizenkét municipiuma.

Tehát e részben is a számítás fölséges! A személyi joga szépen van biztosítva. Hanem vegyük most a dolog harmadik és legfontosabb oldalát, a nemzetek vagyonának jogát és biztonságát.

Mersich földirati felügyelő hivatalos összeállítása szerint Erdély foglal magában 1,075 □ mérföld birtokterületet.

TÁRCZA.

TÖRTÉNELMI NYOMOZÁSOK
a leopoldi diploma keletkezése körül.

KÖVÁRI LÁSZLÓ-TÓL.

(Folytatás.)
VI.

I. Apafi hirtelen halála mint nagyszerű kérdőjel állt a dolgok folyamában. Häusler tábornok a birre Porumbákra sietett, Teleki magához hivatta... s hirtelen futott, hogy Teleki fejedelemiséget keres. a) Az éppen egybegyűlt volt rendek fának a 14 éves Apafi Mihálynak, mint választott fejedelemnek homagiumot akartak letenni, de Häusler ellenzésén megtörtött. b) Azonban, hogy a kormányzás fenn ne akadjon, Teleki előkésége alatt status consiliumot állítottak, annak adak kezébe... Hogy a halálhírt megvigye s az ifjú fejedelem megerősítését kérje, consiliarius Nagy Pált Bécsbe indíták, felküdtek egyszersmind a törvényozikket is, melyben nyíltan ki volt téve, hogy II. Apafi 20 éves koráig trónra nem léphet.

Mint fennebb elbeszéltek, őt a rendek még 1681 jun. 13-án atyja következőjének választák; a török porta még 1684 sept. 18-án elismerte; de változván a souzárain, még hátra volt I. Leopold beleegyezése.

Hogyan állott e kérdés a bécsi udvarral szemben, igen röviden, nem lesz felesleges visszapillantunk. Elbeszéltek a pater Dunod lejtvetelét, csak a létrejött szerződéseket szellőztetve, megemlíthetjük, hogy 1686 jun. 28-án létrejött a bécsi traktát, melynélfogva a cs. és k. felség Erdély oltalmát felvette s fegyveres segítséget ígért: az 1-ső pontban a segítség mikénti használatát, „a mostani ugy a következő fejedelmekre“ bizta; a 3-ik pontban „a mostani és következő erdélyi fejedelmeknek frigy-

szerző hatalmat“ biztosított; a 8-ik pont II. „Apafi megválasztását elismerte, ennek halála utánra az erdélyi rendeknek fejedelmválasztást hagyott fenn.“ a)

Az 1687 őszén téli szállásra bejött lothringeni herceggel, a balásfalvi táborban oct. 27-ken kötött szerződés alapján, Apafi a császár hadait téli szállásra elhelyezvén: ezzel szemben a herceg I. Apafi s a következő ifjú Apafi Mihály fejedelmi hatalmát újlag biztosítá, s megígérte, hogy a haza belligyeibe nem elegendik, s a katonák tavasszal az országot ide hagyják. b)

Csakis az említett két traktát után hozta Caraffa létre 1688 máj. 9-kén az ugynevezett protektiót elfogadó nyilatkozatot, „mely által Erdély visszatért Magyarországra királyához“ s az e végre kinevezett biztosok „a török védelméről“ lemondának c). Mire jun. 1-ről a fogarasi országgyűlés, a fenebbiekét formulázva, egy diploma feltételeiről szolgáló szerkesztményt küldött fel Caraffa által I. Leopoldhoz, melynek 2-dik pontjában „az akkori fejedelem Apafi Mihály, ugy a tőlük választott ifjú Apafi Mihály fejedelemségét, hatalmát, címét, czimerét, szabad uralkodását, jövedelmét, s holtok után a fejedelem választásának szabadságát, ő felsége önkényes ajánlása szerint, fenhagyta magoknak;“ a 9-ik pontban a védelemért évenként 50,000 tallért ígérték; a 10-dikben kiköték, hogy a mint a törökkel béke helyreáll, a katonák kivittessenek, s a várak ürtitessenek ki. d)

Mint balthatni, a fejedelemség folytatását egy szerződés sem hozta kétség alá, II. Apafi uralkodását ország és udvar egyaránt érvényesnek tekintette.

Azonban, míg az erdélyiek a jó reménnyel így táplálkoznak, a török porta, ki Erdélyhez jogát feladni bajlandó nem volt, egy nagyszerű sakkbuzást tett: a magyar-honi elégtelenség fejedelemét, gr. Tököli Imrét, Erdély fejedelmévé nevezte s parancsot adott, hogy behozzák.

- a) Balia, Erdély közönséges törvényei 289.
b) Oklevél, Balia 297.
c) Okl. Balia, 310.
d) Okl. Balia 317.

Hogy e nagy gondolat borderejét egy tekintettel beláthassuk, egy perczet kértünk Tököli jellemzésére.

Tököli Imre, gr. Tököli István s az itári Bethlen Annától született gr. Gyulafi Mária fia. Ez időben még csak 33 éves b), tehát a 1-gyobb korában van; különben is, mint elbeszélte viselt dolgaiból látók, azon nagy jellemek közé tartozott, kikben az ész szilárd jellemmel, a jellem kitartó tevékenységgel, a tevékenység mindent feláldozó hazaszeretettel párosul. O, mint 13 éves gyermek elvesztvén a Wesselényi-mozgalom miatt atyját s magyar-honi birtokait, anyja jószágaira, Erdélybe menekült; mint 21 éves fiatal a magyar-honi békületlenek fővezérékké választák; három évi küzdelem után Zrínyi Ilona I. Rákóczi Ferencz fiatal özvegye kezével a Rákóczi-jóságok birtokába jött, a török porta őt Magyarhon fejedelmének nevezte ki; s mint ilyen, a nagyvezért Bécs alá követte... jelszava lévén: szabadság vagy halál!

Mire Apafi apr. 15-n meghalt, a bécsi udvar még mind nem volt tisztában magával, minő kormányzási reformokat hozzon be Erdélybe, a diploma kiadása s II. Apafi elismerése még mind kérdés tárgya volt.

A török a mint I. Apafi halála hírére vette, Tökölit felkeltőnyozta, Drinápolyból Erdély felé indítá, hogy a fejedelemségbe betegyje e).

E birre a 40 tagból álló honvédelmi bizottmány Häusler tábornok átirására Radnóthon, hol az ifjú fejedelem székel, jul. 17-n gyűlést tartott: melyben meghatározzák, hogy a bizottmány egy része az ifjú fejedelem mellett maradjon; hogy a bodzai szorost megerősítsék; hogy Fejérvára 5000 köből gabonát szállítsanak; s végre mi legfontosabb, hogy az ország Gyulafi László vezérlete alatt insurgáljon d). Nem soká, még nevedvén a veszély, Tököli bettői akarása hírére aug. 2-n, aug. 21-ére Szebenbe országgyűlést hirdettek e).

b) 1657-ben született, I. Kemény Suppl. Dipl. 303.

d) Mike, Art. Diet. III. 1161.

e) E beállítás leírását I. Kemény Fundgruben II. 238. Ennek kivonatát S. Provinciál-blätter I. 217. Bethl. M. II. 113. Cserei 197—208.

c) J. Kemény, Adversaria III. 1690.

Ebből esik a magyarokra ugyancsak Mersich szerint 340 □ mfd., a székelyekre 240 □ mfd. tehát az összes magyar elemre 580 □ mfd., tehát 43 □ mérfölddel több mint fele az egész Erdély földbirtokának.

Ezen birtokjogért a szászok nekünk engedik az ország municipalis jogának egy harmad részét. Igen szép.

A szászokra esik földbirtok 135 □ mérföld, tehát szinte csak ötöd rész annyi mint a magyar elemre, hanem attól a 300 ezer románból kétszáz ezret, s a 35 municipiumból 11-et elvesznek maguknak.

A románokra esik földbirtok 300 □ mérföld. Ők tehát nem birják ugyan éppen egyharmad részét Erdélynek, de $\frac{3}{10}$ részét csakugyan bírva, ők az egyharmad rész municipiummal nem csalódnak; hanem az egész esik a magyar és székely birtokjog részére.

Mindezeket megfontolva kérjük: lehet-e nagyobb képtelenség, mint Erdélynek nemzetiségi törvényhatóságokra való felosztása? S ezen képtelenség kimutatására lehet-e világosabb adatot felhozni, mint maga azon felosztási táblázat?

Semmi sem mutatja inkább, mint éppen azon táblázat, hogy az itteni nemzetiségek mennyire együtt laknak, s ha elgondoljuk, hogy például a román területen lélekszám szerint kised százalékat mutató magyar contingens mennyire nagy százalékat mutat, ha a lélekszámmal egyenlő fontosságú másik tényezőre t. i. a birtokra fordítatik tekintet: jól belátjuk, hogy bármilyen nemzetiségi felosztás csakis a magyarok és románok legnagyobb sérelmére történhetik.

Uraim! ne okoskodjunk annyifelé! A birtok az a mit eddigelé az állam legfőbb tényezőjének állítanak, a személy az, mi a birtokot hasznosítja. A birtoknak fele a magyar elemé. Ha tabula rásat csinálunk, láthatjuk, kik itt az államélet legfőbb tényezői!

Maradjunk a jog mellett. A municipiumot fejtsük ki jól és szabadon, írjuk jól körül, hogy az a nemzetiségek biztos alapját képezhesse. Itt minden municipium vegyes, a székelyföldiek jobb részén kívül. Bennök a nemzetiségeknek teljes egyenjoggal kell birniok, s nemcsak jogaikat, de javalmaikat is egyiránt osztaniok. Ez az igazság.

Brassóvidék emlékirata az erdélyi vasut tárgyában.

(Folytatás.)

Ellenvethető még itt, hogy ezen veresitoronnyi vonalnál nem Erdélyt, hanem egy világpályát tartanak szem előtt, mely Bukurest felett egész a Dunával átellenes Csernavodáig folytatva a közlekedést az északi és Feketetenger között eszközölje.

Mi csekély megállható alapja van pedig ezen eszmének, kivülágik a következők: Először is megjegyzendő, hogy a szándékolt összeköttetés tényleg már áll, ugyanis a Kustendzseiből vasuton Csernavodába jutó portékákat közútszerint gözhajókra rakják s vízerővel Buziasig viszik, hol azokra az Európa nyugati tartományai vasútszekcióitól való új temesvári vasut vár. A Csernavodának számitott Arad-veresitoronnyi vasut e szerint csak versenyvonala lenne ezen már meglévő összeköttetésnek, és pedig a ver-

seny különböző kedvezőtlen körülmények alatt állana. Ugyanis mindaddig, míg Csernavodánál egy Duna feletti vasúthid, ezen két vonal között megszakíthatatlan összeköttetést létesítne, a csernavodai vasutról a Dunára átpakolás eseteiben a portékák továbbszállítására rendszeren a sokkal olcsóbb és kényelmesebb buziasági gözhajó uton fog eszközölni. Minő nehézséggel járna pedig egy csernavodánál vasuti hidépítés, mindenki tudja, ki a víz hatalmaskodását azon környekben ismeri; kétségen kívül egy ily hidépítése körülbelül mindenkorra kegyes ohaját maradna. Ebből következik, hogy az fűképen még igen kérdéses: ha vajjon a Csernavoda-kustendzsei vasutnak egy kustendzsei jó kikötő hiányában van-e jövője. Jelenig legalább bizonyosan sajnálatos sorsu lenne azon vasut, mely a Dunatorkolatokat szükségleteitké tenné, és a Dunakikötőket Galacra és Brailára rangban tulszárnyalni akarná, mert az említett kikötők forgalma nagy életerőben áll fenn. Több kinezést lenne mindenestre a Várnánál létesíthető jeles kikötőnél egy vasut Várnától Rustesnkig, melynek megépítése helyesint czéla lesz véve. De itt is azon körülmény áll elő, mint a Csernavodánál, hogy tudnillik míg a Dunán nem lesz hid, a további forgalom Buziasig gözhajóval, bármely Erdélyen keresztülvívó vasutnak bátrányára lesz.

Ezen megozafolhatlan tényeken alapuló ügyállásból könnyű megérteni, miszerint a czélbavett veresitoronnyi vasut mi távol van attól, hogy egy világpálya nevével tisztelői felruházni kézzek, kiérdemlje.

Ha mindenkifelett az északi s keleti tengereknek a fekete tengerrel összeköttetése tartatik szem előtt, akkor nem a csernavoda-kustendzsei vagy a rustesnk-várnai vasut kell gondolni, hanem szemügyre veendő a dunai kikötők Galac és Ibraila, mint melyek a Dunatorkolatokhoz gyakran felemeltt kedvező állás mellett tulajdonképpen kikötői a fekete tengernek, s ennél fogva valóságos vég-símenő pontját teszik az Erdélyen keresztüljáró világvasutnak.

Valósággal egy igazán erdélyi vasut, mely egyfelől az ország valódi érdekeinek megfelelően, azt a nagy kereskedelmi forgalomba vonja, a földmívelésnek, az iparnak és fenálló kereskedésnek általános kifejtést eszközöljen; másfelől pedig a nagy nemzetközi üzletnek szolgáltatára leheessen s e tekintetben valódi gyakorlatias jelentőségű legyen, nem lehet más mint egy olyan, mely mint folytatása egy magyarországi vasutnak, Erdélynek nyugati határán az országba jöve, azt egész hosszában átmenve és Brassónál a kimenetelre teljesen alkalmas bodzai szorosnál a szomszédos Dunafejedelemségekbe átmenve, itt egy szétágazati pontot képez, honnan egy vonal Buzeo felett (Oláhországnak jelentékeny gyapjú piacza) a Duna-kikötők Braila és Galacnak megy, s így a lehető egyenes és rövidebb vonalon ezen virágzó Duna-kikötőket Európa nyugati országaival összeköti; egy más vonal pedig délfele Plojesten át Bukurestbe és Giurgevoba lefelé megy, s Oláhországnak egy nagy részét átvágva, utjában az oly igen nevezetes kereskedelmi piacokat a nagy európai forgalomba vonja.

Azon netaláni ellenvetés, hogy talán az oláh kormány a Bukurestteli összeköttetésre vonatkozólag valamikor egy más vonalnak adhatna előnyt, egy feltétel, a melyre azonban még mi bizonyítottuk: Erdély s az ausztriai monarchia álláspontjából alig érdemel megjegyzést.

Alázattal alólirt város- és vidékközönség azon vélemény van, hogy egy erdélyi vasutnál, mely államsegély nélkül nem létesíthető, mindenkifelett a monarchia s az ország érdekeinek kell előtérbe jönnie, és a magas kormányának pénzsegélyezése hibásan járna egy oly vasuthoz, mely, miként a veresitoronnyi vonal csak mellékesen érintve az országot, annak javára status oeconomici, stratégiai, ipari s kereskedelmi tekintetben mi kötelezettséget sem volna képes teljesíteni, s előnyeit saját hazája helyett idegen szomszéd ország részére fordítaná. Egy vasut-építésnél a nagyobb vagy kisebb költségcsükséglet csak magára irányadó nem lehet.

(Folytatjuk.)

Ezalalt Tököl Oláhországon át Erdélynek, a harezias nagyvezér Koprugli Mustafa pedig Szerván át Magyarországnak indult. Károly lothringen herceg, a magyarhoni hadvezér apr. 18-án meghalálozván, míg Lajos, bádeni herceg, a fővezérséget angustianban átvette, a magyarhoni seregek meglehetősen zavarban voltak, mert tres pénztár mellett, nagy határvonalat kellett fedezniök. Az erdélyi badakait is felültették. Gr. Veteráni Belgrad felé a nagy vezér elé sietett; Gyulafi László az erdélyi badak egy részével szintén e tájra, a vaskapuzoz volt rendelve; a veresitoronnyi szorosot a vármegyeyi s aranyosszéki badak zárak el, Häusler az Erdélyben maradt főparancsnok pedig a benmaradt hét ezredből hármat a vaskapui, négyet a bodzai szorosra állított.

Tököl juniusban Csengesz Akmet basával, néhány ezer törökkel, tatárral, Oláhországba érkezett, a porta az oláhoni vajdát is mellé rendelvén, júl. elején Erdély határán megjelent. Häusler tábornok júl. 7-én a Barcaságra ment, a bodzai s a tölcsvári szorosokat sánczoltatni kezdte, maga pedig a bodzai szoroshoz szállott táborba. Csendesen táboroztak, mig nem aug. 15-n estvefelé — mikor Häusler éppen a gazdag genouai marquis Doria ezredessel, Magni és Nordkerner ezredesekkel kártyázott s kalapiját tallérral s arannyal töltötte, a) — veszik a hirt, hogy Tököl a törésvári szorosra helyezett német és marosszékiekből áll őrséget szétverte, a sánczokat, ágyukat elfoglalta. Häusler a csiki, ojtózi és bodzai szorosokon fűdözetet hagyva, táborát nagy hirtelen a törésvári szoroshoz tette, itt vette Tököl második nyílt levelét, melyben Erdélyből kivonulására szólította fel; ideérkezett Mačskási Boldizsár a felültetett nemességgel; idehozta ősz szakálát, Häuslertől mintegy kényszerítve, Teleki a. A tábori élet itt újra kezdetét vette; néhány nap előrsi csatározások közt folya le. Häusler a törésvári szorosot tartá szemmel: midőn aug. 21-n jön a még meglepőbb hír, hogy Tököl, mint egy Hannibál a járatlan Alpe-seken, mászva, lovai farkára fákát kötve, minden podgyását, ágyuját hátrahagyva, 16,000 emberrel, a határszé-

Kárpátokon át, a zernyesti völgybe ereszkedett. b) Häusler azonnal trombitát fuvat, sergét, mely előtt két jézsuita feszületet vitt, elébe vezérle. De már ekkor Tököl Zernyesen felül, hadilábon állt: előcsapatát tatárság, utócsapatát jancsárság, hadzömét menekültek, törökség s Brankován Constantin oláh vajda serge képezte. Häuslerrel négy gyalog német ezred, feles magyar és székely lovasság — mely utolsók a Tököl mellett levő magyaroktól megkülönböztetés végett karukat keszkenővel kötötték vala át — jobb szárnyát Doria marquis ezredes, a balt tábornok Magni, a hadzömét Nordkerner ezredes vezette Tököl elébe a). A csatát Tököl kezdte, ki jobb szárnyával a cserjés oloalon előnyomult; s azalatt a jobban a tatárság és kuruzság bevágott: hogy föltartóztassa, Doria ezredes ment elejökbe, hat századdal, de azonnal elvágott s be lön kerítve. Erre Tököl centrumanak rohamot vezényelt. Bár a németek oly sortűzet adtak, hogy kilencz zászló azonnal földre hullt: a sorokat áttörték, vad kézi csata kezdődött. A székelység, mely a német gyalogok mögött állt, látva, hogy Tököl sárga nadrágos, veres magyarkás menekült magyarjai orszá-lán módra küzdenek, megbomlanak; meg utánuk a nemesség; majd Häusler megpillantva, hogy a bekerített Doria még mind harcol, néhány magával visszaszáguld: de már késő, mert a testes Nordkerner odaveszett, Häusler tábornok, Doria marquis tatár kezébe esék, kiket Tököl nagy áron magához váltott. Magni ezredes nehézséget kapott, ugy menekült Hermánba, hol a szászok lesújták; császári tiszt sok veszett oda; Balacsán oláhoni vajda jelölt szintén; a magyarok részéről többek közt Bethlen Samu, Mikes csatateren maradt; Teleki Mihályt Kálmán nevű lova megbotolva, török fegyverének tette ki, s annyi sebet kapott, hogy Komáromi János, fogságba esett titoknok a másnap csak nagy nehezen ismer fel, kit azután Tököl nejének Görgénybe küldött. a)

Erre a győzelmes Tököl, ki bár ágyu nélkül jött,

a) Fundgruben II. 244.
b) Cserei M. Hist. 199. Fundgruben II. 244.
c) Cserei 199—205. Bethl. M. II. 116. Gernyeségi templomba temettetett el 1691 febr. 22-én. Tört. Eml. a m. n. életéből II. 17.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Az „erdélyi országgyűlést“ illetőleg, a „Botschafter“ úgy értesül, hogy az udvari kancellár gróf Nádasdy azon bizos reményét nyilvánította volna, hogy az „erdélyi országgyűlés“ még tán martius végeig létesíthető lesz, miután az új választási rend munkálata majdnem bevégeztetett már.

— A bukuresti ügyvivőséghez Lázár és Pintyén kívül még egy harmadik t. i. Böhm Gusztáv rendelkezési állapotban levő járásfűzők nevezetett ki.

— Küküllőmegye helyettes főispánjává csakugyan Puscaru János nevezetett ki. — S így a román lapok, kik után e hirt korábban közöltük, jól voltak értesítve. Puscaru un olvasóink előtt is ismeretes lehet Fogarasvidék gyűlésein kintintetett magatartásából.

— A „Botschafter“ pesti levelezője a magyar kérdés megoldására nézve azt mondja: Legelső mulasztatlan szükség, hogy a király ismerje el az 1848-iki alkotmányt; ennek értelmében nevezessék ki a teljes számú magyar miniszterium, s bizassék erre Erdély, Horvátország, Slavonia és Dalmátia kormányzata. Az udvari korlátnokságok természetesen megszűnnek, a felosztott municipiumok azonnal helyreállítandók, s az 1861-diki országgyűlés, melybe Erdély is követeket küldene, azonnal visszahívandó lenne; a horvát-slavon és dalmátiai országgyűlés ugyanakkor szintén összehívandó lenne, s a magyar miniszteriumra bizatnék, hogy mindenkifelett az országgyűlés által ezen országok állása a magyarhoni viszonyokban rendezessék, azután a nemzetiségi kérdés, s csak azután lennének más alkotmánykérdések az országgyűlésen megoldandók. Megjegyezzük azonban, hogy Ő Felsége ezen kérdések megoldásig is kénytelen lenne a magyar miniszteriumtól kívánni, hogy saját felelősségére a legm. udvari bázartartás, a külföldi képviselőket és az államadosságot törlesztésre szükséges költségeket előteremtse. A magyar miniszterium kétségtelenül oly helyzetben találhatná magát, hogy ez igénynek megfeleltetne, mert az országgyűlés aligba meg fogná tagadni a felhatalmazást. Mindenesetre ezen összegek előteremtése merőben a magyar miniszterium és országgyűlésre lenne bízandó.

— Eugenia császárné hajdizsa. A párisi udvari és bolygóörökben sokat beszélnek a császárné „villanyos hajdizsáról“, melyet közelebb viselni fog. E hajdizs úgy golyókból áll, melyet a hajba fűzött villanyvezető világít. Ez üveggyölköz közé roppant értékű gyémántok, rubintok és smaragdok vannak tűzve, s az egész oly ragyogó fényt terjeszt, hogy képes lenne egy termet megvilágítani s a császárné fejét nimbusszal köríti.

— A Csernovitzban megjelenő „Bukovina“ írja: Öt évvel ezelőtt Praygnajowban (zlozovi kerület) Galiciában két zsidó nő a keresztény vallásra tért át és a környékben lakó két gazdával kelték egybe. Férjeikkel a legjobb egyetértésben voltak. Többször látogatták meg a szomszédban levő apácza-klastromot, hol rendszeren a sz. misét hallgatták meg. Egy napon — ez idő óta körülbelül 5 hó telhetett el — ismét a klastromba mentek, az uton azonban, a bokrok mögül 3 zsidó megrohanta őket, zárt kocsiába tilték és tova ragadták. A kocsi éjjelre mindig oly helyekre szállt, honnan nem lehetett kimenekülnök, s hol rendszeren zsidók voltak. Nehány napi utazás után, melyen legszigorubbán őriztetek, Jassiba értek, hol egy Gliniagiból való zsidó szabóra bizattak. Itt valóságos fogságban tartattak, és a külvilággal semmi érintkezésbe sem jöhettek. Tizenhat hét eltelte után a két nőhez egy zsidó banya jött, és rábeszélés kezdé, hogy térjenek vissza ismét a zsidó valláshoz, s ily esetben mindkettőjüket 500 frtnyi ajándékkal is biztatta. A két nő tisztában volt tervével és megegyeztek az ajánlatban. Fogságuk lassankint megszűntetett. A szabad kijárást első napját arra használták fel, hogy a rom. kath. lelkeshez mepekültk, ki azonnal védelme alá vette őket. A konsul fedezet alatt Ausztriába, s illetőleg a csernovitzi rendőrség-szállíttatá. Mindkét nő most Csernovitzban van, s nagyban

nyolcz ágyunak jutott birtokába, Daróci gyalog kapitányát a brassói német őrség bezárására indítá; melyet gr. Guttenstein Venczel alezredes a csatavesztés hallatára a fellegvárba tett át: Tököl pedig aug 25-én Földvár mellé szállt, az országot fegyverre szólítá: pár nap múlva egy lengyel és moldvai küldöttség is érkezett. b) Az ország nemesei, a székelyszékek, a közl fekvő szászszékek követei azonnal megjelentek, bódolatukat bemutaták.

Mig itt mulat, Fejérvára, sept. 9-re országgyűlést hirdetett. Petróci István, fővezérét Fogarasnak indítá, hogy utjában azon vidéket Häusler serge romjaitól megtisztítsa; maga a sereg más részével sept. 7-én szintén megindult, s a székelyföldről, Segesváron át Fejérvárnak tartott.

Mire ide ért, már az erdélyiek egész táborba volt kíséretében. Nem akarván Fejérvárt a következhető had viharának kitenni, az országgyűlés helyét Szeben mellé, Kereszténysziget térségére tette át. Az erdélyieknek a volt nézetük, hogy hagyjon fel az országgyűléssel, siessen ki Vaskapu felé, egyesítse magát a nagyvezérrel s előbb verjék meg a bádeni herceget: de ez a magyarhoni menekültek, főleg Petróci s a negédes szlavinceai Sándor Gáspár ellenzésen megtörtött, s megnyílt sept. 15-n a nevezetes országgyűlés, mely Tököl, a multak feletti panaszok között, Erdély fejedelmének választotta, s sept. 21-n, mint Luheranust, Hermán Lukács lutheranus püspök által a fejedelemségbe beigtatta c); s egy sereg törvényezikket hozott, mely Tököl fejedelmi condition s a kölcsönösen letett eskü ki-vílt. Tököl: s hívét Baeczó Jánost a nota alól felszabadítá; a Tököllyel bejött magyarhoni menekülteket honfűsítá; a portára követküldést határozott; a szászok privilegiumát megtartatni kötelez; a végre a német nemzetet s honvéd-ből honvesztővé lett deputatiót ejurálta ugy, hogy a deputatióknak soha hire se hallassék az országban d). Mit Tököl sept. 29-n erősített meg.

b) Fundgruben II. 250.
c) Fundgruben II. 255. III. 362. Cserei 206.
d) Törvényez. Mike, Art. Diet. III. 1171.
(Folytatjuk.)

kíváncsiak, hogy a törvényszéki tárgyalások után ki derült-e a tettesek ki léte.

A „londoni ázsiai” társ. mult évi utolsó gyűlésében egy Linton nevű tag a következő ténnyel beszélt: „Amoy kikötővárosban egy kínai kereskedőre rábizonyult, hogy ne-jét meggyilkolta. A bírák őt a kínai törvénykönyv nem tudni hányadik cikkelyének hányadik szakára értelmezés ar-ra ítélték, hogy addig nem szabad aludnia, míg meg nem hal. Mult júniusban tehát egy börtönbe cipeltetett, hol 3 törvényszéki szolga folyvást arra ügyelt, hogy az elítélt ne merje behunyni szeméit. A szerencsétlen olykor iszonyatos kínokat állott ki, hogy őrzőit kérte, ölje meg. Csak a 9-dik napon halt meg.”

Newyorkban, Amerikában, oly kegyet kezdenek sütni, melynél az élesztő anyag helyét szénsavas légszsz pótolja. E légszsz egy nagy görebbe vezetett, hol az il-létő mennyiségű lisztet áthatja, mialatt a göreb forgattatik, a tészta elkészül. A görebbe a tészta egyes darabjai me-chanikus uton kenyéralakukká idomítottak, aztán pedig egy nagy kemenczébe tétetnek, hol 40 perc alatt megsütte-nek. Az ily kenyér könnyű, izletes és jól emészthető. Em-berkezek csak akkor érintik, midőn a kemenczéből kikerült. Ausztrália Adelaide nevű városban pedig Neole ur bizonyos vegyszert kísérletek tett s ezek alkalmával felfedezte, hogy a tengeri sósvízét miképen kell ihatóvá átváltoztatni, még pedig a legegyszerűbb módon, azáltal, hogy bizonyos oly anyagok vettenek a sósvízbe, melyek ezt erős pezsgésbe hozzák. Midőn e pezsgés megszűnt, akkorára már a sós és keserű részek savak alájában mind leülepedtek, s oly le-párolt víz nyerték, mely a legjobb kútvízzel vetekedik. Ha az ily átalakításhoz szükséges anyagok nem rendkívüli köl-tések: ugy e felfedezés kiszámíthatatlan fontosságúvá fog válni — tengerparti lakosokra s a nyílt tengeren utazók-ra nézve.

A szathmári „Tárogató” szerkesztője és szer-kesztőtársai f. hó 6-án haditörvényszék elé idéztették.

Bécsben az árvízkarosultak fölségelésére az eddigi gyűjtések már mintegy 100,000 frtot eredményeztek. Török János, a „P. Hirnök” szerkesztője a lap homlokán azon humanitárius indítvánnyal fordul a magyar közönséghez, hogy e célra nálunk is kegyes adományok gyűjtőgetése indíttassék meg.

A jezsuiták száma egy lap statisztikai kimu-tatása szerint tavaly 7231 volt. Közülük 2203 francia.

Az alsóbb rangú hivatalnokok fizetése, a pénzügyi bizottság terve szerint, fölemelkedni lenne. A leg-kisebb fizetés e szerint 400 frt. fogna lenni.

Némely bécsi, s ezek után magyar lapokban is körutat tett az a hír, hogy gróf Degenfeldet Debreczen kör-ül megtámadták a farkasok, sőt meg is ették őt magát, legényét, kocsisát s a lovakat is. Most a lapok kezdik meghazudolni e hírlapi kacsat, melyet részünkről mindjárt a tolláról felismertünk, s nem is közöltünk.

Proudhontól közelebből egy úrpírat fogna meg-jelenni, melyben a remítit publicista azon feladatot tűzte ki magának, hogy bebizonyítsa, miszerint Lengyelország megmentésének egyedüli eszköze az, hogy olvadjon be — Muszkaországba. Tehát Lengyelország végkép, örökre és feltétlenül Oroszország tulajdona fogna lenni. Hogyan? Hát nem Proudhon volt-e az, a ki ama „nagyzerűt” tételt állí-totta fel, hogy a tulajdon a legnagyobb igazságtalanság, „a birtok tolvajság”?!

Párisból írják a „P. Napló”-nak, hogy a londoni kiállítás illető bécsi központi bizottmány elrendelő, hogy Párisban élő jeles festők Madarász Győző kiállításán-festményei, melyeket a magyarországi pesti bizottmány a hazaküldéstől fölmentett, febr. 15-éig Pestre küldessenek, külföldben nem bocsátatnak a világtalatra. Madarász ez in-tézkedésnek engedni nem akar, inkább lemond csaknem bizonyos diadaláról. Hazai művésztünk képviselésére nézve szomorú hír. Párisban nagy zajt ütött a gyárosok közt Sándor László hazánkfiának találmánya, mely szerint a gázt nem csak világításra, hanem erőfejlesztésre és fűtésre is hasz-nálni lehetne. A francia akadémia illető szakosztálya nem talál szavakat a találmány dicséretére, mely már több pá-risi gyárban alkalmazva is van, mi ott bárki által megte-kinthető, mint ez a „Gaz” című lapban körülményesen le van írva. Sándor jelenleg Hollandiában mulat, hol egy talá-lmánya szerinti gyár felállításával foglalkozik.

Nemzeti színház.

Szombaton, febr. 8-án ismét egy Kolozsvárt szülem-lett új eredeti darab került színpadra. Címe: „Leányvásár Debreczenben, népszimni kardalokkal; írta Hatay Victor, zenéjét Káldy Gyula. E darabban a „Korunk” mu-tatványt is adott tárczában; tehát nem valami mindennapi titműny. Reméljük, hogy még vagy egyszer előadják, s így fenttarthatjuk magunknak, hogy más alkalommal mond-juk el igénytelen észrevételeinket annak „fény- és árnyol-dalairól.” Egy ily darabról, melyben legalább is két ér-zékeny regény, s egy humoreszk szorong, nem oly könnyű dolog bírálói megjegyzéseket írni.

Vasárnap, febr. 9-én Arlotta István és William acro-baták szokott mutatványain kívül előadtak „A víz czip-péz” című vig nemajáték és „A szép molnárné” című két felvonásos vigjáték. A mily kevés közönség je-lent meg az előbbi előadásra, épp oly nagy publikum bá-multa ez alkalommal a „fekete ördögöt,” „a felfordult vilá-g lakomáját” s általában a gymnasztiikai mutatványokat, melyek bármely circusi közönséget bálulatra ragadhatnának.

Hétfn, febr. 10-én megint Arlotta és William voltak az est hősei. Pauli, Ormai, Marcell és Marcellné, Meles Liska, sőt Láng Mari is hiába énekeltek oly szépen „Er-nani” 2- és 3-dik s „Ördög Robert” 4-dik felvonásában. Verdi és Mayerber minden zeneköltészeti gyöngyei nem bá-multattak oly ünfelelt odaadással, mint az acrobata „mü-vészek” hallatlan, hihetetlen, nagyszerű, rendkívüli és non plus ultra mutatványai s ficzomodványai. Az a visszanyil-lantó-nyalga (kautschuk-) ember szörnyű egy férfi.

Kedden, febr. 11-dikén Gaál József történelmi becsü-„Peleskei nótáriusa” adott. Hej, a régi jó idők-ből beh sok szép emlék merül fel az ember lelkében valahány-szor ezt a bohózatot adják! Én mindig nagy pietással végig szoktam nézni, bármily rossz legyen is az előadás. Vissza-gondolok a jurátusélet boldog napjaira, mosolygok a régi ismerős dalak felé, s köny csordul szürkülő hajuszomra. No de nem akarok elrészénylőlni, hiszen tán nem azért vál-lalkoztam e „közszivű” munkára, melyet ön, szerkesztő ur reám bízott, kezembe adván a hatalmat, ítéletet mondani némely színpadra szült elméművek épsége vagy nyomorék-sága, s némely színművészek és nem-művészek jeles vagy silány játéka fölött. Nehéz és hátatlan munka, melyhez ke-mény szív kell, azaz: hogy nem is kellene szív csak ész.

Szerdán, febr. 12-kén: „Domi az amerikai ma-jom vagy néger boszu” című látványos vig színmű adatott. Még ekkora publikumot a színházban összeseregelve nem láttam; karzatot, földszinten, zártzárkában fő főt ért, s minden pályóban öt hat személy vala. Arlotta utolsó föl-lépte és jutalomjátéka volt. Ő az amerikai majom szerepé-ben lépett fel, s valóban mesterileg majmolta a példányké-pül fölvetett állat mozdulatait.

Csütörtökön, febr. 13-án Szigetinek „Falusiak” cí-mű vigjátéka került színpadra s a világhírű visszanyillan-tó-nyalga ember és William acrobata mutatványai. A szin-gáz-gatóság a színpadon jelenti, hogy több oldalú felszólítás kö-vetkeztében e csodálatraméltó férfiakat még pár előadásra megnyerte.

Pénteken, febr. 14-én: „Büvös vadász,” regényes nagy opera, írta Weber Károly Mária, csekély számú köz-zönség előtt adatott. E nagyszerű zene-szerzemény le-szebb részét, a nyitányt, nem élvezhetők; a zenekar alig játszott valamit az utolsó öttenyéből, s a függöny felgördült. „Több oldalú felszólítás következtében” kénytelenek vagyunk meg-kérni a t. igazgatóságot, hogy ily csonkítások által ne fosz-sza meg a közönséget a legszebb zene élvezettől. A rövidí-tés sokkal elnézhetőbb módon eszközölhető tán a kevésbé lényeges jeleneteknél. Egyébiránt Pauli (Max) szép érces tenor-hangjával igen szépen énekel; Marcell (Gáspár) na-ponta halad; Marcellné (Agatha) és Melesz Liska (Anna) csinosan énekeltek.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. A felsőház febr. 7-ki ülésében Der-by lord nem tartja elérkezettnek az időpontot a déli álla-mok függetlenségének elismerésére. Jóllehet, nyomd, az angol kormány azon szabályt követi, hogy minden tényle-ges kormányt, mely magát megszálladította, elismer: mind-azáltal, szóló véleménye szerint, a déli államok ellenszég-lése még nem oly eredménydus és nem oly mélyen beható, hogy ama szabály alkalmazására jogosítsa. — Carnarvon earl egy darab idő óta közszájon forgó ténnyt említ fel, egy angol alattvalónak az amerikai egyesült államok kormány-a részéről bántalmaztatását. Az eset hajmeresztő, s szónok reményli, hogy a kormány azon helyzetben van, hogy e birt megzafolhatja. Egy kanadai gentleman, így beszél az esetet, egy amerikai vaspályán utazása közben. Seward ur parancsára feltartoztatott, kiszállítottak, megmozdítottak s durva méltatlanságokkal illelték azon türgy alatt, mintha oly egyénekkel volna összekötöztetésben, kik a külön szö-vetkezettek harcában részt vesznek. Ambár semmi gyanus tárgyat nem találtak nála, hetekig kihallgatás és vad nél-ki fogva tartották egy új yorki börtönben, hol a typhus dühöngött s minden nap áldozatokat ragadott el. A fogoly írt az egyesült államok kormányá utján Lyons lordnak, de eredmény nélkül. Ez idő alatt az angol követségtől több levelet kapott, de a pecsételt felváltak törve, a borítékok elszakadozva. Végre szabadon bocsátását ígérték, de azon feltétel alatt, hogy nemzetiségét megtagadva, az északi álla-moknak esküdjék hűséget. A gentleman elég hősiességgel bírt, inkább élete veszélyeztetésével is tovább tűrni a börtön inségeit, mint ily feltételeket elfogadni. Egy más fog-házba vitték s miután Lyons lord újból közbevetette magát érte, szabadon bocsátását ajánlották egy feltétel alatt, mely csak egy foknyival hallatlanabb az előbbinél, hogy t. i. a déli államok szolgálatába ne álljon, s oda való lako-sokkal ne érintkezze. Ezt is visszautasította s így october 5-től januar 6-ig tilt a börtönben; csak ekkor bocsátották el feltétel nélkül. Ugyan azon fogdában vele együtt más brit alattvalók is voltak. A dolog nem kíván semmi magyaráza-tot. — Erre Russel lord a következő felvilágosítással fe-lél: Seward ur egy Lyons lordhoz nov. 15-ről intézett írá-tában azt nyilváníttotta, hogy ő Sheppard urat, ez a ka-nadai gentleman neve, eleinte az egyesült államok polgá-rának tartotta; ezért kívánt tőle hűségi esküt. Miután kiderült, hogy angol alattvaló, azért tartatott továbbra is börtönben, mivel a külföldi született alattvalóknak kémi szolgálatokat tett. Sheppard ur ezt nagy megütközéssel tagadta, s ekkor felszólított bizonyos feltételek elfogadására, melyeknek egyike volt, hogy a háboru tartama alatt ne menjen a déli államokba. Később szabadon bocsátották. Seward ur s az amerikai jogutódok azt állították, hogy az elnököt alkot-mányszerűleg illeti azon jog, hogy háboru idején bárkit is, minden tekintet nélkül arra, hogy amerikai polgár-e vagy nem, fogolylyá tétethessen. Egyébiránt az idevonatkozó le-velezés előterjesztésének semmi akadály nem áll útjában. — Carnarvon lord sajnálattal hallja e bir hivatalos igazolá-sát s az egyesült államok kormányának eljárását botrányos jogsértésnek tekinti. Szóló indítványozni fogja az idevonat-kozó iratok előterjesztését, hogy a ház a tárgyat minden oldalról vizsgálát alá vehesse. Reményli, hogy a nemes lord nem fogja elmulasztani, ezen erőszakos tettért elégtételt kö-vetelni az amerikai kormánytól.

Az alsőházban Hadfield ur engedélyt kér egy tör-vénnyel előterjesztésére a testi büntetés eltörlé-séről a fogházakban és javító intézetekben. Grey lord (belsőügyminiszter) nem ellenzi ugyan az előterjesztést, de hogy a korbácsbüntetés eltörlése nem alkalmazható minden

esetre, eléggé tanúsították, többek közt a mult évi zavar-gások Chathamben. Az engedély megadatik.

Az amerikai viszályra vonatkozó számos okiratokból, melyeket Russel lord a parlament elé terjesztett, ki-világlik, hogy a lefolyt év alatt elég meghasonlások pont létezett a két kormány között, melyet egyik mint a másik fél köny-nyen felhasználhatott volna komoly szakkításra. Hogy nem így történt, bizonyítják az előterjesztett iratok. Ugy az amerikai, mint az angol államtitkár levelezéséin nyugodt és szene-veltytelen hangulat vonul keresztül. Russel lord már jóval a Trentfügy felmerülése előtt figyelmeztette az amerikai kor-mányt, hogy ismételt sértetések által ne kényszerítse vég-letekre Anglia türelmét.

A válaszfelirati vitaközlés folytán a felsőházban Rus-sel lord egy hosszú s tudományos beszédben méltányla az elhalt herceg férj érdemeit, főleg azon befolyását, melyet a koronának a politikai pártok irányában követendő magatartásáról fogalmak tisztulására gyakorolt. Idézzük a nevezetes beszédnek valóban államtudományi jelentőségű következő helyeit. Ugy hiszem, mondá a külügyek titkára, hogy azok, a kik mint én, figyelemmel kísérték királynénk-nak az utóbbi husz év alatti magatartását, egyetértének ve-llem abban, hogy e tekintetben egy nagy és igen örvendes-tes változás következett be az ebbi kormányok alatti hely-zetbe képest. Mert régebben sokszor megtörtént, hogy ha az uralkodó bizonyos, alattvalóinak egy része által követett politikai elvektől eltérő nézetben volt, az egyik pártot ke-gyelte, míg a másikat bátorozottan kárhoztatta. Az ilyen pártbajlam következménye, az ily nemű pártkegyelés hatása — láttuk a Hannover uralkodóház trónraléptekor a whigek, más kormányok alatt pedig az ellenpárt irányában — ab-ban nyilvánult, hogy az alattvalók egy része bizonyos ke-seredetséggel és ingerültséggel viseltetett az uralkodó iránt, a mi más körülmények között nem történt volna. Története-sen magának a hercegnek tulajdon szavai után ismerem e tárgy feletti nézetét. Csak néhány hónap előtt történt, hogy a herceg előttem azon észrevételt nyilvánítt, mily általá-nosan elterjedt hiedelem az, hogy csak egyetlen alkalom lé-teznék, melyben egy angol uralkodót döntő hatalomteljeség illelne, s ez, első miniszterének megválasztása. Pedig sze-rintem nem ez az eset, melyben egy uralkodónak irányadó-lag kell bátorozni vagy dönteni. Ha nyomd, egy minisz-ter leküszönt, mivel nem érezte magát képesnek, tovább a kormány élén maradhatni, mindig van egy más párt, mely kész a legfelsőbb hivatalokérti felelősséget elvállalni, s va-lószínűleg képes az ország bizalmát is megnyerni. Ha már egyszer az állomás átruházása megtörtént, a herceg azon nézetben volt, hogy az uralkodónak kötelessége, tekintet nélkül arra, hogy a lelépett miniszter melyik párthoz tartozott, az új miniszterrel bizalmasan és tartaléktalanul értekezni a javaslandó rend-szabályok, az ország állapota s a bekövetkezőt esemé-nyek felett; hogy eltekintve minden pártálláspon-tól, a legkorlátlanabb bizalomnak kell helyet foglalni az uralkodó és a miniszter között, ki a parlamentben a hatalom látható bizományosa gyanánt sze-repel. Ezen nézetek tulajdonim én uraim, mely a király-nét is szintgy lelkesítő, mint a herceget, nagy részben ama jelenséget, hogy hazánkban egy pártjának sem mu-takozik politikai mellőztetés miatti elkeseredettség; hogy az utóbbi husz év alatt minden párt egyesült a királyné iránti jól megérdemelt hódolatban, és hogy az ország azon böles tanácsok javalmait élvezzi, melyeket a hercegférj adott a koronának.

A „Daily News” szerint a külföldi követek déli álla-mok, mint bizonyos körökben állítják, következő ajánlatokat tettek függetlenségük elismeréséért: 1) szabad kereskede-s 50 évre; 2) a rabszolgakereskedés eltöltése; 3) a szerződés megkötése után szűletendő rabszolgagyermek felzabadi-tása. A nevezett lap gunynyal említi e feltételeket s meg-jegyzi, hogy Jefferson Davis elnöknek és congressusá-nak joga sincs ily egységgel megkötésére, s ha volna is, az egyesült államokat az nem köteleznék.

Franciaország. Az „Indep. B.”-nek írják Párisból, hogy Napoleon császár meghagyta minisztereinek, hogy egy időre ne is említsék előtte a római kérdést, míg ő fel-sége elérkezettnek nem látja az időt, hogy azt újból fel-vegye.

Ugyanazon kntfő szerint Párisban közelebből egy nagy diplomatiái elfogadás lévén, Thouvenel ur a legközelebb hangon nyilatkozott, s kijelentette, hogy az európai legfon-tosabb kérdésekben a status quo, habár ideiglenesen is, fen fog tartatni. Vannak pesszimisták, kik ez ideiglenes-séget nagyon is rövidnek, legfeljebb csak addig tartandónak hiszik, míg Fould minister pénzügyi terveit keresztül viázi.

Olaszország. A „Köln. Ztg.”-nak írják Turinból: A cselekvési párt ismét sokat beszélt magáról, s kormány-körökben némi aggodalmak mutatkoznak. Oly javaslat is merült fel, hogy a parlament törvényesen hatalmazza fel a kormányt a gennai központi bizottmány elleni fellépésre. Azon-ban e gondolattal felhagyott s egyelőre elégnék tartják a szigorú felvigyázást. A bizottmány tetemes mennyiségű fe-gyvert és löszert vásárolt be, sőt azt is mondják, hogy a kész-letek már el is szállítottak Sziciliába s az adriai partokra.

A florenzi tüntetés indoklását a „Patrie”-nak egy ki-merítő tudósításában többek közt a van felhozva, hogy e tüntetés felelet Antonelli bibornoknak Lavalette ur ellenében nyilvánítt azon állítására, hogy az olaszok hívek a római szent székhöz, melynek csak egyetlen ellensége van, a tu-rini udvar: meg akarták mutatni, hogy az olasz nép egyetért kormányával. — A Florenzenben megjelenő „Contemporaneo” nyomdai helyiségeit, mivel a lap febr. 5-én egy cikket hoz-zott a tüntetés ellen, ugyanazon este a nép megrohanta és a lapnak még ott kapott példányait szétépte.

Németország. Azon együttes tiltakozásra, melyet Ausztria, Bajorország, Hannovera, Württemberg, Hessen nagy-hercege és Nassau kormányai intétek a porosz kormány-hoz, ennek egy szorosabb szövetségi szerkezet alakítására intézett törekvései ellen, és a mely tiltakozáshoz utólag a

szász kormány is csatlakozott, a „Köln. Ztg.“ következő észrevételeket tesz: Az Ausztria és társai által tett lépés következményeinek megfontolásánál nem szabad szem elől téveszteni azon különbséget, mely a jelen és az 1850 év között létezik, melyre a porosz kormánynak átnyújtott tiltakozások hivatkoznak jónak láthat. Az akkori és a jelenlegi Ausztria között roppant különbség van, eltekintve attól, hogy akkor még Oroszország is hű szövetségese volt. S ezenkívül Poroszország kormánya is más kezében van, melyek a győzelmet nem oly könnyen fogják Ausztriának és a wüzburgiaknak engedni. Minden ily tény, habár csak formailag jó is léte, halva született gyermekül tekinthető. A porosz kabinetre nézve ellenségeinek ezen eljárása csak intés arra nézve, hogy még nagyobb eréllyel siessen kitűzött célja felé. A közötté és az osztrák közpállami szövetség közt fenforgó differentiákban bíró csak a nemzet közvéleménye lehet. A kinek részére ez hajlik, az győzni fog. Poroszország még igen távol van attól, hogy a nemzet helybenhagyását bírja. De az is igaz, hogy helyzete sokkal kedvezőbb, mint ellenei. Duzzognak Poroszország ellen, mert nem ragadja meg a célszerű eszközöket. De azon cél, mely után Poroszország ellenei törekednek, soha sem fogadja el a nemzet.

Oroszország. Varsóban újabb elítélések és elfogatások történtek. Wittmann esperes, Wyszyński, Stecki, Dziaskowsky és Zokowski kanonokok Sibiériába deportáltak. Ehrenberg és Krajewski írók elfogat-

tak. A varsói iskolák május 3-án megnyitnak, de egy osztályba nem vesznek be többet 50 tanulóval.

Ujabbak. Cattaro, febr. 9. Felső és alsó Sestarinál e hó 3-án két komoly összeütközés történt. Török részről mintegy 50 ember vált harczképtelenné. A montenegróiak vesztesége nincs tudva. Számos török csapatok fognak oda küldetni, miután Carnitza- és Seytában is mintegy 3000 montenegrói van.

— Mostár, febr. 10. Mintegy 500 montenegrói támadást kísérelt folyó hó 6-kán Klobuk ellen, de négy halott és néhány sebesült veszteséggel a kevés számú török helyőrség által visszavertettek.

— Trebinje, febr. 11. Dakovich Anto a grahovoi vajda felmondotta az engedelmisséget Montenegronak s egyesült a többi felkelt rajákkal, kiknek száma mintegy 5000 főnyi.

— Ragusa, febr. 12. Nagyszámú schumai és popovai lakos kérelemmel folyamodott az itteni török consulhoz, hogy tudassa Omer basával, hogy ők megadják magukat. Vukalovich Luka teljes tértelenségben akar maradni; nincs meglegedve utódai—Matanovich és Nicofor választásával.

— Brüssel, febr. 12. A mai „Indep.“ jelenti: Nápoleson herczeg kívánta, hogy a senatus válaszfel-

iratába tétessék bele az a feletti rosztalás vagy ajánlat kifejezése, hogy a pápa vonakodik Franciaország tanácsára hallgatni. Miután az elnök Troplong e kívánságot megtagadta, a herczeg nyilvános ülésben szándékozik előadni indítványát.

— Garibaldi Nápolyba ment, hogy a rend fenntartásában közreműködjék.

— Turin, febr. 11. Az „Opinione“ veszélyeknek nyilvánítja a mostani néptüntetések a nemzeti mozgalomra s minden nagyobb szerű államérdekekre nézve. Genuában a tüntetés Antonelli bibornok ellen kezdődött s ily kiáltásokkal végződött: „Mi azt akarjuk, hogy Mazzini itthon legyen“, jöllehet a kormány két nappal azelőtt tiltakozott az ellen, hogy Mazzinit visszahívni szándékoznék. Az ily tüntetések világosan mutatják indítóik szándékát és színezetét, s a kormány és ország figyelmét nem kerülhetik ki.

Távíratok tudósítás a bécsi börzéről

Február 15-kén: Nemzeti kölesön 84.45. 5% Metalliques 70.40. Bank-részcvény 832.—. Hitel-részcvény 199.20. Váltó Londonra 138.—. Ezüst 136.75. Arany 6.57.

Február 12-kén: Urbéri kárpótási kötvény: Magyarországi 70.75. Erdélyi 68.—.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DANIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

(483)
2570. 1862.

Í D É Z É S.

Kézdí-Vásárhely tanácsának f. 1862-ik év január 27-én 115 szám alatt kelt jelentése nyomán az irt városból távollevő, jelenlegi lakhelyüket föl nem jelentett katona-kötelezett egyének u. m. Bodó József, Molnár Samu, Baka András, Kovács Károly, Posen János, Daschpek Alajos, Paranoszki Mózes, Török István, Kajtár Ferencz, Lázár András, Schifer Dénes, Benke András, Jákó Károly és Bányai József ezennel felszólítatnak, hol-
léteiket Kézdí-Vásárhely tanácsával 14 napok lefolyta alatt anynyival inkább tudatni, mivel ellenesetben szükevényeknek fognak tekintetni.

Az erdélyi kir. főkörmányszéknek Kolozsvárt, február 3-án 1862 tartott üléséből.

(482)
419. 1862.

Hirdetmény.

Az aradi kir. e. b. váltótörvényszék részéről tudatik: hogy aradi lakos Weisz Adolf, mint felperes, hunyad-megyei maros-ilyei lakos Fekete György mint alperes ellen, 300 frt s járulékaik iránt keresetet indított, és hogy annak tárgyalására — miután az az első tárgyalási határrnap az idézésről bizonylat be nem érkezése miatt sikertelenül elmúlt, immár 1862-ik évi martius hó 14-ik napjának d. e. 9 órája tüzetik ki, melyre a felek ezen váltótörvényszék elé megidéztetnek, még pedig alperes Fekete György azon figyelemztetéssel, hogy a hírlapok utján hirdetés által a kereset levél kézhezszolgáltatottnak fog tekintetni, s az ily, meg nem jelenése esetében is, részére kinevezett pergondnok aradi köz- és váltóügyvéd tr. remetei Fülöp Károlylyal letárgyalatni fog. Kir. e. b. váltótörvényszék. Aradon 1862. január 30.

(473)
Sz. 48 1871

H I R D E T M É N Y.

Aud. A. e. k. államügyésznek kérelme nyomán 1062 fr 30 kr. conv. pénzbeli követelését illetőleg erzsébeth-városi Csuta Katalinnak ugyan Erzsébethvárosban Máriateczban törvényesen elfoglalt, és 972 fr 90 kban osz. ért. megbecsült 248 sz. alatti polgári telke és házainak a helyszínen 1862-ik év martius 5-ik és aprilis 7-ik reggeli 10 órakor elárvereztetése meghatározatván, e körülállás azzal a további megjegyzéssel közhírre tétetik, hogy a másodszori árverés alkalmával a kérdéselt ház becsútlaron alól is el fog adatni, a feltételek a tanácsi irodában megtekinthetők lévén.

Egyébiránt mindazok, kik a mondott telekhez valamely jogigényt tartanak, figyelemztetnek, hogy a kitűzött időig jogigényeiket a tanácsnál, mint törvényszéknél igényeik elvesztése terhe alatt bejelenteni el ne mulasztják.

Sz. k. Erzsébethváros tanácsának, mint törvényszéknek 1862-ik év január 28-ikán tartott üléséből.

(471)
Sz. 185. 1862

H i r d e t m é n y.

Nemes Alsófehérmegye törvényszéke által közhírre tétetik: miszerint Benkő Márton ügyvédnek folyó évi december 9-én 185 sz. alatt beadott kérés folytán Sz. kocsárdi Máthé Sándor részére Fosztó Menyhárd magyar csesztvei, özvesen 12,643 oszt. frtra törvényesül megbecsült jóság-résznék törvényszéki árverezés után eladatása 44 conv. frt és 60 drb. cs. arany, valamint járuléki behajtása végett megengedtetvén, annak végrehajtási 1-ső határrnapjaul 1862 február 28-ka, 2-ik határrnapjaul martius 28-ika tüzetett ki, mind kétszer M.-Csesztvén a községi irodában.

A venni kívánók azon figyelemztetéssel bivatnak meg, miszerint az árverezésnél a becsárnak 10%-ját bánatpénzül be kell tenniük, s a vásárló az ezen jóság részen, mint jelzálogon fekvő terheket, a megígért összeg értékéig a törvényszék utalása nyomán átvenni köteles leend. ugy a becslési jegyzőkönyv valamint az árverési feltételek törvényirodában megtekinthetők, valamint a jelzálogított terhekre nézve a létező nyilvankönyvekből felvilágosítás adandó.

Továbbá mind azok, kik, habár különösen nem ériesítették volna is ezen árverezésről, az eladandó javakra nézve, betáblázás folytán dologi zálogjogot nyertek volna, felhívatnak ily jogukat az eladásig annál inkább bejelenteni, mert ellen esetben, ha a vételár felosztása nálok nélkül is végrehajtatand és az által a bejött összeg teljesen kimerítetvén, követelésekkel kimaradandnak, csak is maguknak rohajtják fel. —

Ns. Alsófehérmegye Törvényszékének N.-Enyeden 1861 dec. 9-én tartott üléséből.

(477)
857. 1. 1862

H i r d e t é s.

Báró Josinczi László kérelmére Vendlér Károlynak a felosztott kolozsvári es. kir. kerületi törvényszék ítélete folytán orsztrák értékben 4341 frt 75 kr. tüke, és járulékaik behajtása végett lefoglalt ingatlan javai u. m.

a.) Kül-magyaruteczban 34 szám alatt levő s 3986 frtra,

b.) Ugyanott 224 szám alatt 3076 frt 50 kr-ra,

c.) Kül-szécutca 83 sz. alatti 1251 frtra osztr. értékbe becsült házaz telkei,

d.) A Kőmálban levő 150 frta becsült szőlője, és végre

e.) A Csere alatti 24 frtra o. é. becsült kaszálója f. év aprilis 5-kén és május 5-kén

délelőtti 9 órakor a város házánál tartandó nyilvános árverés utján el fognak adatni; miről a venni szándékozők azon hozzáadással értesítetnek, hogy az árverés megkezdése előtt a becsárnak, mely egyszersmind kiküldetési ár is 5%-ját tartoznak a biztosok kezei alá betenni. Az árverés több feltételei a főjegyzőnél megtekinthetők.

Sz. kir. Kolozsvár város törvényszékének 1862 február 4-én tartott üléséből

kiadta Gothárd József ideigl. főjegyző.

3312 1862.

A babasági tanítás Kolozsvártt és Szebenben f. é. martius 2-kán veszi kezdetét. A tanuló nők magukat Kolozsvártt kir. tanácsos Dr. Szabó. s Szebenben tanár Dr. Mikulics uraknál jelentsek. Kolozsvártt, február hó 11-én 1862.

NEM HIVATALOS.

(484)

Eladó finom bükköny

Belső szénuteczban 158 szám alatt. Vékája 10 krral olcsóbb mint a kereskedésekben.

(481)

ELADÓ ZONGORA.

Tudakozódhatni felőle a belközép-utczában a tulajdonosnál 536. sz. a. az emeletben elől.

(476)

Jóságok haszonbérbe és örökroni eladása.

1. Háromszéken Szöröcsén, Kézdí-Vásárhelyhez 2, és Kovácsnához 1 mtföld távol-ságra, egy 160 (1600 □ öles) hold szántó- és kaszálóból álló jóság, udvarral, veteményes kerttel, köbázzal és jó csürrrel együtt jelen 1862-ik év Sz.-György-napjától fogva 6 vagy 9 egymástutáni évekre haszonbérbe adandó. — Ertekezhetni felőle bérmentes levél által vagy személyesen martius végéig M.-Vásárhelytől, azontul Szörtsén M.-szörtsei Szörtsey Benedek ural.

2. Alsó-Fehérvármegyében Diódon, Tövishöz 1/8, N.-Enyedhez 1 és Gyulafehérvárhoz 2 mtföld távol-ságra egy 108 (1600 □ öles) hold szántó- és kaszáló- és szőlőhegyből álló jóság, három gyümölcsös kerttel és két pataki, 2-2 kerékli lisztelő malommal együtt, mely két malomnak évi tiszta jövedelme: 800 ujfrt, örökron eladó, vagy pedig haszonbérbe adandó jelen 1862-ik év Sz.-György-napjától fogva 6-tól 10 évig, — valamint

3. Nagy-Enyeden a magyaruteczban, a piactól kezdve a 11-ik házszám alatt, egy 1096 □ öl területű, 9 1/2 öl szélességű s a kolégyomuteczba hasonló szélességgel kinyuló napkeleti soron levő, még használható köfállal és jó boltozatos pinczével ellátott telek örökron eladó. E két utóbbi pont alatti tárgyakról értekezhetni bérmentett leevél által vagy személyesen martius végéig M.-Vásárhelytől, a tulajdonossal, Szörtsei Szörtsey Györövel.

(449)

VIRÁGGYANTA (BLÜTHENHARZ)

a haziallatok terméketlensége ellen,

mint:

ménlovak, kanczák, bikák, tehenek, disznók, juhok és kecskék.

A vele eszközölt kísérletek folytán mindig biztosan hat, s azért legjobban ajánlható.

A raktárnok uraknál e szer jóságáról számos bizonyítványok állnak megtekinítésre.

Továbbá:

Királyi porosz és a kirá-

lyi szász miniszterium

engedélyével.

Az utánzástól mint- és bé-

lyeg tilalom által törvé-

nyesen megóva.

jónak találva több évi kísérletek által s egyszersmind a porosz király ő Felsége loistálóiában, ő Felségének vezérőrnagya s főlovászmestere ő nagyméltósága meghagyása folytán Willisen ur sokszoros próbáinál, dr. Knauer I. osztályú gyógyszerész és az özszesz királyi istállók főlovorosa elismerése szerint, — mindig:

LONÁL: torok-mirigy, bélgyörs, étvágyhiány eseteinél, s különösen a lonak teljes épségben s tüzesen tartására.

SZARVASMARHANÁL: a vérteljesnél s a tehenek felpuffadásánál (szeles has), kevés, vagy

rosz tejelésnél, melynek minősége ennek használata után meglepőleg javul, — tüdőbajoknál;

bornyuzás alatt ennek teheneknél alkalmazása igen előnyös, valamint a gyöngye borjuk is lát-

hatólag fejlődnek ennek beadása miatt.

JUHNÁL: máj-métely elhárítására, az altest rothadásánál s más bajainál, hol a tehetlen-

séget tönkre teszi.

Kapható valódi minőségben:

Kolozsvártt: Wolff J. gyógyszer. Szebenben: Zóhrer F.; Dézsen: Krémer Samu; Nagyba-

nyán: Popp S.; Szász-Régenben: Ditrich és Wagner; Tordán: Welts Gábor uraknál.

Nyomatott az ev. ref. fűtanoda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)